

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2003/88/EY,
annettu 4 päivänä marraskuuta 2003,
tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista**

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO,
jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 137 artiklan 2 kohdan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

ovat kuulleet alueiden komiteaa,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/104/EY ⁽³⁾, jossa säädetään turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista työajan järjestämistä varten, vuorokautisten lepoaikojen, taukojen, viikoittaisten lepoaikojen, viikoittaisen enimmäistyöajan, vuosiloman sekä yötyötä, vuorotyötä ja työn jaksotusta koskevien seikkojen osalta, on muutettu huomattavilta osin. Mainitut säännökset olisi selkeyden vuoksi kodifioitava.
- (2) Perustamissopimuksen 137 artiklassa määrätään, että yhteisö tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia, joilla ne pyrkivät parantamaan työympäristöä työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi. Tämän artiklan perusteella annetuissa direktiiveissä on vältettävä säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia raskaita, jotka vaikeuttaisivat pienten tai keski suurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.
- (3) Toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/391/EY ⁽⁴⁾ säännöksiä sovelletaan täysimääräisesti aloilla, joita tämä direktiivi koskee, sanotun kuitenkin rajoittamatta tässä direktiivissä olevien tiukempien ja/tai yksityiskohtaisempien säännösten soveltamista.
- (4) Työntekijöiden turvallisuuden, hygienian ja terveyden parantaminen työssä on tavoite, joka ei saisi olla riippuvainen pelkästään taloudellisista seikoista.

- (5) Kaikilla työntekijöillä olisi oltava asianmukaiset lepoajat. Käsite "lepo" olisi ilmaistava aikayksikköinä, esimerkiksi päivinä, tunteina ja/tai näiden osina. Yhteisön työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi heille on annettava päivittäin, viikoittain ja vuosittain vähimmäismäärä lepoaikaa sekä riittävät tauot. Tässä yhteydessä on tarpeen asettaa myös viikoittaiselle työajalle yläraja.
- (6) Olisi otettava huomioon Kansainvälisen työjärjestön periaatteet, jotka koskevat työajan järjestämistä yötyötä koskevat periaatteet mukaan lukien.
- (7) Tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmiskeho on yöllä erityisen altis ympäristöstä johtuville häiriöille ja myös tietyille rasittaville työjärjestelyille ja että pitkät yötyöjaksot voivat olla työntekijöiden terveydelle haitallisia ja vaarantaa turvallisuuden työpaikalla.
- (8) On tarpeen rajoittaa yötyöjaksojen kestoja ylityö mukaan lukien ja määrätä työnantajat, jotka teettävät säännöllisesti yötyötä, ilmoittamaan siitä pyydettyä toimivaltaisille viranomaisille.
- (9) On tärkeää, että yötyöntekijät saavat ilmaisen terveystarkastuksen ennen työhön ryhtymistä ja säännöllisin välein sen jälkeen ja jos heillä on terveysongelmia, heidät pitäisi siirtää heille soveltuvaan päivätyöhön, jos se on mahdollista.
- (10) Yö- ja vuorotyöntekijöiden tilanne edellyttää, että heidän turvallisuutensa ja terveytensä taso mukautetaan ottaen huomioon heidän työnsä luonne ja että suojeluun sekä ennalta ehkäisyyn liittyvät palvelut ja keinot järjestetään ja toteutetaan tehokkaasti.
- (11) Tietyt työolot voivat vaikuttaa haitallisesti työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen. Järjestettäessä työtä tietyn mallin mukaan on otettava huomioon se yleinen periaate, että työ on mukautettava työntekijän mukaan.
- (12) Merenkulkijoiden työajan järjestämistä koskeva eurooppalainen sopimus on pantu täytäntöön Euroopan yhteisön kansallisten varustamoyhdistysten keskusjärjestön (ECSA) ja Euroopan unionin kuljetusalojen ammattiliiton (FST) tekemästä, merenkulkijoiden työajan järjestämistä koskevasta sopimuksesta 21 päivänä kesäkuuta 1999 annetulla neuvoston direktiivillä 1999/63/EY ⁽⁵⁾, perustamissopimuksen 139 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tämän direktiivin säännöksiä ei näin ollen sovelleta merenkulkijoihin.

⁽¹⁾ EUVL C 61, 14.3.2003, s. 123.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 17. joulukuuta 2002 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä) ja neuvoston päätös, tehty 22. syyskuuta 2003.

⁽³⁾ EYVL L 307, 13.12.1993, s. 18, direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2000/34/EY (EYVL L 195, 1.8.2000, s. 41).

⁽⁴⁾ EYVL L 183, 29.6.1989, s. 1.

⁽⁵⁾ EYVL L 167, 2.7.1999, s. 33.

- (13) Niiden työntekijän asemassa olevien kalastajien osalta, jotka saavat palkkansa osuutena saaliista, jäsenvaltioiden on määriteltävä tämän direktiivin mukaisesti vuosilomaoikeutta ja loman myöntämistä koskevat ehdot mukaan lukien palkkajärjestelyt.
- (14) Yhteisön muussa lainsäädännössä säädeltyjen erityisvaatimusten, jotka koskevat esimerkiksi tiettyjen työntekijäryhmien lepoaikoja, työaikaa, vuosilomia ja yötyötä, olisi oltava ensisijaisia tämän direktiivin säännöksiin nähden.
- (15) Siltä varalta, että työaikajärjestelyt herättävät kysymyksiä yrityksessä, on suotavaa sallia tietty joustavuus tämän direktiivin eräiden säännösten soveltamisessa varmistamalla kuitenkin, että noudatetaan työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemista koskevia periaatteita.
- (16) On tarpeen säätää, että tapauksen mukaan jäsenvaltioilla tai työmarkkinaosapuolilla on mahdollisuus poiketa tietyistä tämän direktiivin säännöksistä. Jos poikkeusta sovelletaan, on kyseessä oleville työntekijöille pääsääntöisesti annettava vastaavat korvaavat lepoajat.
- (17) Tämän direktiivin ei pitäisi vaikuttaa liitteessä I olevassa B osassa esitettyihin jäsenvaltioita velvoittaviin määrääköihin, joiden kuluessa jäsenvaltioiden on saatettava direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 LUKU

SOVELTAMISALA — MÄÄRITELMÄT

1 artikla

Tarkoitus ja soveltamisala

- Tässä direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten.
- Tämä direktiivi koskee:
 - vuorokautisia ja viikoittaisia vähimmäislepoaikoja ja vuosilomaa sekä taukoja ja viikoittaista enimmäistyöaikaa; ja
 - tiettyjä yötyötä, vuorotyötä ja työaikajärjestelyjä koskevia seikkoja.
- Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkeen direktiivin 89/391/ETY 2 artiklassa tarkoitettuun yksityiseen ja julkiseen toimintaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin 14, 17, 18 ja 19 artiklan soveltamista.

Tätä direktiiviä ei sovelleta direktiivissä 1999/63/EY tarkoitettuihin merenkulkijoihin, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin 2 artiklan 8 kohdan soveltamista.

4. Direktiivin 89/391/ETY säännöksiä sovelletaan täysimääräisesti 2 kohdassa tarkoitettuihin asioihin, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin tiukempien ja/tai yksityiskohtaisempien säännösten soveltamista.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- 'työajalla' ajanjaksoa, jonka aikana työntekijä tekee työtä, on työnantajan käytettävissä ja suorittaa toimintaansa tai tehtäviään kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti;
- 'lepoajalla' ajanjaksoa, joka ei ole työaikaa;
- 'yöajalla' kansallisessa lainsäädännössä määriteltyä, vähintään seitsemän tunnin ajanjaksoa, jonka on sisällettävä ainakin kello kahdenkymmenen neljän ja kello viiden välinen ajanjakso;
- 'yötyöntekijällä':
 - toisaalta työntekijää, joka työskentelee säännönmukaisesti yöaikaan vähintään kolme tuntia vuorokautisesta työajastaan; ja
 - toisaalta työntekijää, joka todennäköisesti työskentelee yöaikaan tietyn osan vuotuisesta työajastaan, sellaisena kuin kyseinen jäsenvaltio määrittelee sen valintansa mukaan:
 - joko kansallisella lainsäädännöllä sen jälkeen, kun työmarkkinaosapuolia on kuultu; tai
 - työehtosopimuksilla tai työmarkkinaosapuolten välillä kansallisilla tai alueellisilla sopimuksilla;
- 'vuorotyöllä' työn järjestämistä vuoroihin, jolloin työntekijät seuraavat toisiaan samassa työpisteessä tietyn työvuorosuunnitelman mukaisesti, mukaan lukien kiertävä työvuorosuunnitelma; vuorotyö voi olla joko keskeytymätöntä tai keskeytyvää, siten, että työntekijät joutuvat työskentelemään eri aikoina tietyn päivistä tai viikoista muodostuvan jakson aikana;
- 'vuorotyöntekijällä' työntekijää, joka osallistuu vuorotyöhön;
- 'liikkuvassa työssä olevalla työntekijällä' työntekijöitä, jotka kuuluvat sellaisen yrityksen liikkuvaan henkilökuntaan, joka harjoittaa henkilö- tai tavaraliikennettä maantie-, lento- tai sisävesiliikenteessä;
- 'offshore-työllä' pääosin offshore-laitteistoilla tai niiltä käsin (mukaan lukien porauslautat) tehtävää, mineraalivarojen, mukaan lukien hiilivedyt, etsintään, louhintaan tai hyödyntämiseen välittömästi tai välillisesti liittyvää työtä ja tällaiseen toimintaan liittyvää sukeltamista offshore-laitteistolta tai alukselta;

9) 'riittäväällä levolla' sitä, että työntekijöillä on säännölliset ja riittävän pitkät ja yhtäjaksoiset lepotauot, joiden kesto ilmoitetaan aikayksikköinä ja joilla taataan, etteivät he väsymyksen tai työn epäsäännöllisen jaksotuksen vuoksi aiheuta vahinkoa itselleen tai toisille työntekijöille ja että he eivät vahingoita terveyttään lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.

2 LUKU

VÄHIMMÄISLEPOAJAT — TYÖAJAN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVIA MUTTA SEIKKOJA

3 artikla

Päivittäinen lepoaika

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään 11 tunnin yhtäjaksoisen lepoajan jokaista 24 tunnin jaksoa kohden.

4 artikla

Tauot

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä, jonka työpäivä on pidempi kuin kuusi tuntia, saa pitää tauon, jota koskevat yksityiskohdat, erityisesti tauon kesto ja sen saamisen ehdot, vahvistetaan työehtosopimuksissa tai työmarkkinaosapuolten välisissä sopimuksissa taikka, jos sopimusta ei ole, kansallisessa lainsäädännössä.

5 artikla

Viikoittainen lepoaika

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa jokaista seitsemän päivän jaksoa kohden vähintään kahdenkymmenen tunnin keskeytymättömän lepoajan, johon lisätään 3 artiklassa tarkoitettu yhdentoista tunnin päivittäinen lepoaika.

Jos asialliset, tekniset tai työn järjestämiseen liittyvät olosuhteet niin edellyttävät, voidaan soveltaa kahdenkymmenen tunnin vähimmäislepoaikaa.

6 artikla

Viikoittainen enimmäistyöaika

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemiseksi:

- rajoitetaan viikoittainen työaika laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä tai työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä sopimuksilla;
- keskimääräinen työaika jokaisena seitsemän päivän jaksona, ylityö mukaan lukien, on enintään neljäkymmentäkahdeksan tuntia.

7 artikla

Vuosiloma

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhte päättyy.

3 LUKU

YÖTYÖ — VUOROTYÖ — TYÖAIKAJÄRJESTELYT

8 artikla

Yötyön kesto

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että:

- yötyöntekijöiden säännöllinen työaika on enintään keskimäärin kahdeksan tuntia kahdenkymmenen tunnin jakson aikana;
- yötyöntekijät, joiden työhön liittyy erityisiä vaaroja tai huomattavaa fyysistä tai psyykkistä rasitusta, työskentelevät enintään kahdeksan tuntia sellaisen 24 tunnin jakson aikana, jonka aikana he tekevät yötyötä.

Ensimmäisen kohdan b alakohdan soveltamiseksi on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä ja/tai kansallisen käytännön mukaan tai työehtosopimuksissa taikka muissa työmarkkinaosapuolten välisissä sopimuksissa ne työt, joihin liittyy erityisiä vaaroja tai fyysistä tai henkistä rasitusta, ottaen huomioon yötyön erityiset vaikutukset ja vaarat.

9 artikla

Yötyöntekijöiden terveystarkastukset ja heidän siirtämissä päivätyöhön

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että:

- yötyöntekijät saavat maksuttoman terveystarkastuksen ennen työhön ryhtymistä ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin;
- yötyöntekijät, joilla on todettu terveyshaittoja, jotka liittyvät siihen, että he tekevät yötyötä, siirretään mahdollisuuksien mukaan heille soveltuvaan päivätyöhön.

2. Edellä 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu maksuton terveystarkastus on toteutettava terveystietojen salassapitovelvollisuutta noudattaen.

3. Edellä 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu maksuton terveystarkastus voi olla osa kansallista terveydenhoitojärjestelmää.

10 artikla

Yötyön osalta annettavat takeet

Jäsenvaltiot voivat antaa kansallisen lainsäädännön ja/tai kansallisen käytännön mukaisesti määrätyin ehdoin tiettyjä takeita tietyille yötyöntekijäryhmille, jotka yötyössä altistuvat terveyttään ja turvallisuuttaan uhkaaville työstä johtuville vaaroille.

11 artikla

Ilmoitus yötyön säännöllisestä teettämisestä

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että työnantaja, joka teettää yötyötä säännöllisesti, ilmoittaa tästä toimivaltaisille viranomaisille pyydettyä.

12 artikla

Turvallisuuden ja terveyden suojeleminen

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että:

- yötyötä ja vuorotyötä tekevien turvallisuutta ja terveyttä suojellaan heidän työnsä luonteen edellyttämällä tavalla;
- yötyötä ja vuorotyötä tekevien turvallisuuden ja terveyden suojelemaan ja ennalta ehkäisyyn liittyvät palvelut tai keinot ovat vastaavat kuin muille työntekijöille tarkoitetut ja ne ovat aina saatavilla.

13 artikla

Työaikajärjestelyt

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että työnantaja, joka aikoo järjestää työn tiettyihin jaksoihin, ottaa huomioon yleisen periaatteen työajan sovittamisesta työntekijän mukaan, jotta erityisesti työn yksitoikkoisuutta ja pakkotahtisuutta vähennetään toiminnan luonteen sekä turvallisuus- ja terveysvaatimusten mukaan, erityisesti työaikana järjestettävien taukojen osalta.

4 LUKU

ERINÄISIÄ SÄÄNNÖKSIÄ

14 artikla

Yksilöidymät yhteisön säännökset

Tämän direktiivin säännöksiä ei sovelleta, jos muissa yhteisön oikeudellisissa instrumenteissa on yksilöidympiä vaatimuksia tiettyjen ammattien tai tietyn ammattitoiminnan työajan järjestämisestä.

15 artikla

Suotuisimmat määräykset

Tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa tai ottaa käyttöön lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia, eikä oikeuteen edistää tai sallia sellaisten työehtosopimusten tai työmarkkinaosapuolten välisten sopimusten soveltamista, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia.

16 artikla

Vertailujaksot

Jäsenvaltiot voivat määrätä:

- edellä 5 artiklan (viikoittainen lepoaika) soveltamiseksi vertailujakson, joka on enintään 14 päivää;
- edellä 6 artiklan (viikoittainen enimmäistyöaika) soveltamiseksi vertailujakson, joka on enintään neljä kuukautta.

Edellä olevan 7 artiklan mukaisesti myönnetty palkallisen vuosiloman jaksot ja sairauslomajakset eivät sisälly tähän tai ne eivät saa vaikuttaa keskiarvoa laskettaessa;

- edellä 8 artiklan (yötyön kesto) soveltamiseksi vertailujakson, joka on määritelty sen jälkeen, kun työmarkkinaosapuolia on kuultu, tai työehtosopimuksissa taikka työmarkkinaosapuolten välisissä kansallisissa tai alueellisissa sopimuksissa.

Jos 5 artiklan edellytetty 24 tunnin vähimmäisviikkolepo sattuu tähän vertailujaksoon, sitä ei oteta huomioon keskiarvoa laskettaessa.

5 LUKU

POIKKEUKSET JA VAPAUTUKSET

17 artikla

Poikkeukset

1. Työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemissa noudatettavat yleiset periaatteet huomioon ottaen jäsenvaltiot voivat poiketa 3—6, 8 ja 16 artiklan säännöksistä, kun kyseessä olevan toiminnan erityispiirteiden vuoksi työajan pituutta ei mitata ja/tai määritellä ennalta tai työntekijät voivat itse päättää siitä ja erityisesti kun on kyse:

- johtavassa asemassa olevista tai muista henkilöistä, joilla on itsenäinen päätöksentekovalta;
- työskentelystä perheessä; tai
- työntekijöistä, jotka suorittavat uskonnollisia toimituksia kirkoissa ja uskonnollisissa yhteisöissä.

2. Jäljempänä 3, 4 ja 5 kohdassa säädetty poikkeukset voidaan määrittellä laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä tai työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välillä sopimuksilla edellyttäen, että kyseisille työntekijöille annetaan vastaavanlaiset korvaavat lepoajat tai että poikkeustapauksissa, joissa ei objektiivisista syistä ole mahdollista myöntää tällaisia vastaavanlaisia korvaavia lepoaikoja, kyseiset työntekijät saavat asianmukaisen suojelun.

3. Tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti 3, 4, 5, 8 ja 16 artiklasta voidaan poiketa:

- a) kun on kyse toiminnasta, jossa työntekijän työpaikka ja asuinpaikka ovat kaukana toisistaan, kuten offshore-työssä, taikka kun työntekijän eri työpaikat ovat kaukana toisistaan;
- b) kun on kyse turvallisuus- ja valvontatoiminnasta, joka edellyttää jatkuvaa läsnäoloa omaisuuden tai henkilöiden suojelemiseksi, erityisesti kun on kyse vartioiden ja talonmiesten tai vartiointiliikkeiden työstä;
- c) kun on kyse toiminnasta, jossa tarvitaan jatkuvaa palvelua tai tuotantoa, erityisesti:
 - i) palvelut, jotka liittyvät sairaaloiden tai vastaavien laitosten, asuntoloiden ja vankiloiden järjestämään vastaanottoon, hoitoon ja/tai huolenpitoon, mukaan lukien lääkärin harjoittelu;
 - ii) satama- tai lentoasematyöntekijät;
 - iii) lehdistö-, radio-, televisio-, elokuvatuotanto-, posti- ja telepalvelut sekä sairaankuljetus-, palosuojelu- ja väestönsuojelupalvelut;
 - iv) kaasun, veden tai sähkön tuotanto-, siirto- ja jakelupalvelut sekä kotitalouksien jätteiden keruu- ja polttopalvelut;
 - v) teollisuuden alat, joissa työtä ei voi keskeyttää teknisistä syistä;
 - vi) tutkimus- ja kehittämistoiminta;
 - vii) maatalous;
 - viii) työntekijät, jotka työskentelevät säännöllisten kaupunkiliikennepalvelujen parissa;

d) silloin, kun ennakoitavissa on työruuhka, erityisesti

- i) maataloudessa;
 - ii) matkailussa;
 - iii) postipalveluissa;
- e) kun on kyse henkilöistä, jotka työskentelevät rautatiekuljetuksissa, ja
- i) joiden toiminta on keskeytyksetöntä;
 - ii) jotka viettävät työaikansa junissa; tai
 - iii) joiden toiminta on sidoksissa kuljetusaikatauluihin ja liikenteen jatkuvuuden ja säännöllisyyden turvaamiseen;

f) direktiivin 89/391/ETY 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa;

g) kun on kyse tapaturmasta tai tapaturman vaarasta.

4. Tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti 3 ja 5 artiklasta voidaan poiketa:

- a) kun on kyse vuorotyöstä, aina kun työntekijä vaihtaa vuoroa eikä voi pitää päivittäisiä ja/tai viikoittaisia lepoaikoja vuoron päättymisen ja toisen alkamisen välillä;
- b) kun on kyse toiminnasta, jossa päivän aikana tehdään useita työjaksoja, kuten erityisesti siivoushenkilöstön työssä.

5. Tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti 6 artiklasta ja 16 artiklan b alakohdasta voidaan poiketa lääkärin harjoittelun osalta tämän kohdan toisessa—seitsemännessä alakohdassa vahvistettujen säännösten mukaisesti.

Edellä 6 artiklan osalta ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja poikkeuksia sallitaan viiden vuoden siirtymäkauden ajan 1 päivästä elokuuta 2004 alkaen.

Jäsenvaltiot voivat tarvittaessa saada enintään kaksi vuotta lisää aikaa voidakseen ottaa huomioon työaikamääräysten noudattamista koskevat vaikeudet terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämistä ja tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden velvollisuuksien osalta. Asianomaisen jäsenvaltion on viimeistään kuusi kuukautta ennen siirtymäkauden päättymistä annettava komission tietoon perustelunsa, jotta komissio voi asianomaisia tahoja kuultuaan antaa lausunnon kolmen kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Jollei jäsenvaltio noudata komission lausuntoa, sen on perusteltava päätöksensä. Jäsenvaltion antama tieto ja perustelut sekä komission lausunto julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ja toimitetaan Euroopan parlamentille.

Jäsenvaltiot voivat tarvittaessa saada enintään yhden vuoden pituisen lisäajan voidakseen ottaa huomioon kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen velvollisuuksien noudattamiseen liittyvät erityisvaikeudet. Niiden on noudatettava kyseisessä alakohdassa vahvistettua menettelyä.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viikoittainen työaika ei missään tapauksessa ylitä 58 tunnin keskiarvoa siirtymäkauden kolmena ensimmäisenä vuonna, 56 tunnin keskiarvoa kahtena seuraavana vuonna ja 52 tunnin keskiarvoa jäljelle jäävänä aikana.

Työnantajan on kuultava hyvissä ajoin työntekijöiden edustajia, jotta päästäisiin mahdollisuuksien mukaan sopimukseen siirtymäkauteksi sovellettavista järjestelyistä. Sopimus voi koskea viidennen alakohdan säännöksen rajoissa:

- a) keskimääräistä viikoittaista työaikaa siirtymäkauteksi; ja
- b) toimenpiteitä viikoittaisen työajan lyhentämiseksi keskimäärin 48 tuntiin siirtymäkauden loppuun mennessä.

Edellä 16 artiklan b alakohdan osalta ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettut poikkeukset sallitaan edellyttäen, että viitejakso ei ole pidempi kuin 12 kuukautta viidennessä alakohdassa määritellyn siirtymäkauden ensimmäisen osan aikana ja kuusi kuukautta tämän jälkeen.

18 artikla

Työehtosopimuksin poikkeaminen

Edellä olevasta 3, 4, 5, 8 ja 16 artiklasta voidaan poiketa työehtosopimuksilla tai työmarkkinaosapuolten välisillä kansallisilla tai alueellisilla sopimuksilla tai alemmantasoisilla työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä sopimuksilla näiden osapuolten asettamien sääntöjen mukaisesti.

Jäsenvaltiot, joissa ei ole lakisääteistä järjestelmää sen varmistamiseksi, että tähän direktiiviin sisältyviä asioita koskevia työehtosopimuksia tai työmarkkinaosapuolten välisiä kansallisia taikka alueellisia sopimuksia voidaan tehdä, tai ne jäsenvaltiot, joilla on tätä tarkoitusta varten tietyt lainsäädännölliset puitteet, näiden puitteiden rajoissa toimien, voivat kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön nojalla sallia poikkeuksia 3, 4, 5, 8 ja 16 artiklan noudattamisesta työehtosopimuksilla taikka työmarkkinaosapuolten välisillä tarkoituksenmukaisella neuvottelutasolla tehdyillä sopimuksilla.

Ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa säädetty poikkeukset ovat sallittuja edellyttäen, että kyseisille työntekijöille annetaan vastaavanlaiset korvaavat lepoajat tai, poikkeustapauksissa, jolloin ei ole objektiivisista syistä mahdollista antaa tällaisia jaksoja, kyseiset työntekijät saavat asianmukaisen suojelun.

Jäsenvaltiot voivat antaa sääntöjä:

- siitä, miten työmarkkinaosapuolet soveltavat tätä artiklaa; ja
- työehtosopimusten tai tämän artiklan mukaisten sopimusten säännösten ulottamisesta koskemaan muita työntekijöitä kansallisen lainsäädännön ja/tai käytännön mukaisesti.

19 artikla

Vertailujaksoista poikkeamisen rajoitukset

Edellä 17 artiklan 3 kohdassa ja 18 artiklassa säädetty mahdollisuus poiketa 16 artiklan b alakohdasta ei saa johtaa yli kuuden kuukauden vertailujakson syntymiseen.

Työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevia yleisiä periaatteita noudattaen jäsenvaltioilla on kuitenkin mahdollisuus sallia objektiivisista tai teknisistä syistä tai työn järjestämistä koskevista syistä työehtosopimukset taikka työmarkkinaosapuolten välillä tehdyt sopimukset, joissa asetetaan pidempiä vertailujaksoja, jotka eivät kuitenkaan missään tapauksessa saa olla yli 12 kuukautta.

Neuvosto tarkastelee ennen 23 päivää marraskuuta 2003 komission ehdotuksen perusteella, johon sisältyy arviointikertomus, uudelleen tämän artiklan säännöksiä ja päättää tarvittavista toimenpiteistä.

20 artikla

Liikkuvassa työssä olevat työntekijät ja offshore-työ

- Mitä 3, 4, 5 ja 8 artiklassa säädetään, ei sovelleta liikkuvassa työssä oleviin työntekijöihin.

Jäsenvaltiot toteuttavat kuitenkin tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että tällaisilla liikkuvassa työssä olevilla työntekijöillä on oikeus riittävään lepoon, lukuun ottamatta 17 artiklan 3 kohdan f ja g alakohdassa säädettyjä olosuhteita.

- Jos työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevien yleisten periaatteiden noudattamisesta ei muuta johdu, ja edellyttäen, että asianomaisia työmarkkinaosapuolia kuullaan ja että kaikkia työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun asianmukaisia muotoja pyritään kannustamaan, neuvottelu mukaan lukien, jos osapuolet näin haluavat, jäsenvaltiot voivat objektiivisista tai teknisistä tai työn järjestelyyn liittyvistä syistä pidentää 16 artiklan b kohdassa tarkoitettua vertailujaksoa 12 kuukauteen pääasiassa offshore-työtä tekevien työntekijöiden osalta.

- Komissio tarkistaa viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005 yhdessä jäsenvaltioita ja eurooppalaisia työnantajia ja työntekijöitä kuultuaan offshore-työntekijöitä koskevien määräysten toimivuuden terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta ja esittää tarvittaessa aiheellisia muutoksia.

21 artikla

Merikalastusalusten työntekijät

- Mitä 3—6 ja 8 artiklassa säädetään, ei sovelleta jäsenvaltion lipun alla purjehtivien merikalastusalusten työntekijöihin.

Jäsenvaltioiden on kuitenkin toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kaikilla jäsenvaltion lipun alla purjehtivien merikalastusalusten työntekijöillä on oikeus riittävään lepoon, ja työajan rajoittamiseksi keskimäärin 48 tunnin viikoittaiseen työaikaan enintään 12 kuukauden viitejakson aikana.

- Jäsenvaltioiden on 1 kohdan toisessa alakohdassa sekä 3 ja 4 kohdassa esitetyissä rajoissa toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen näiden työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen huomioon ottaen, että

- työtunnit pysyvät enimmäistyöajan rajoissa, jota ei voida ylittää tietyn ajanjakson aikana; tai
- huolehditaan vähimmäislepoajasta tietyn ajanjakson aikana.

Enimmäistyöajasta tai vähimmäislepoajasta säädetään laeilla, asetuksilla tai määrätään hallinnollisissa määräyksissä tai työehtosopimuksissa taikka työmarkkinaosapuolten välisissä sopimuksissa.

3. Työ- tai lepoaika rajataan joko seuraavasti:
- a) enimmäistyöaika, joka saa olla enintään:
- 14 tuntia jokaisen 24 tunnin aikana; ja
 - 72 tuntia jokaisen seitsemän päivän aikana;
- tai seuraavasti:
- b) vähimmäislepoaika, jonka on oltava vähintään:
- 10 tuntia 24 tunnin aikana; ja
 - 77 tuntia seitsemän päivän aikana.
4. Lepoaika voidaan jakaa enintään kahdeksi jaksoksi, joista toisen on oltava vähintään kuusi tuntia, ja peräkkäisten lepoaikojen välillä saa kulua enintään 14 tuntia.
5. Ottaen asianmukaisesti huomioon työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelua koskevat yleiset periaatteet jäsenvaltiot voivat objektiivisista tai teknisistä tai työn järjestykseen liittyvistä syistä sallia 1 kohdan toisen alakohdan sekä 3 ja 4 kohdan rajoituksiin poikkeuksia, mukaan lukien viitejaksojen vahvistaminen. Tällaisissa poikkeuksissa on mahdollisuuksien mukaan noudatettava asetettuja normeja, mutta niissä voidaan ottaa huomioon tiheämmin toistuvat tai pidemmät vapaat jaksot tai korvaavan vapaan myöntäminen työntekijöille. Poikkeuksista voidaan
- a) säätää laeilla tai asetuksilla tai määrätä hallinnollisissa määräyksissä edellyttäen, että asianomaisten työnantajien ja työntekijöiden edustajia kuullaan mahdollisuuksien mukaan ja että kaikkia työmarkkinaosapuolten välisen vuoropuhelun aiheellisia muotoja pyritään kannustamaan; tai
- b) määrätä työehtosopimuksissa tai työmarkkinaosapuolten välisissä sopimuksissa.
6. Merikalastusaluksen päälliköllä on oikeus pyytää miehistöä tekemään tarpeelliset työtunnit aluksen, siinä olevien henkilöiden ja rahdin välittömän turvallisuuden takaamiseksi tai merihädässä olevien muiden alusten tai henkilöiden auttamiseksi.
7. Jäsenvaltiot voivat säätää, että sellaisten merikalastus-alusten työntekijät, joiden alukset eivät saa kansallisen lainsäädännön tai käytännön vuoksi toimia määrättyinä, yli kuukauden mittaisena ajanjaksona kalenterivuoden aikana, pitävät 7 artiklan mukaisesti vuosilomansa kyseisenä aikana.

22 artikla

Erinäisiä säännöksiä

1. Jäsenvaltiolla on mahdollisuus olla soveltamatta 6 artiklaa ottaen kuitenkin huomioon työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevat yleiset periaatteet ja edellyttäen, että se toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että:
- a) työnantaja ei vaadi työntekijää työskentelemään yli 48 tuntia seitsemän päivän aikana, laskettuna 16 artiklan b kohdassa tarkoitettua vertailujakson keskiarvona, ellei hän ole ensin saanut työntekijän suostumusta tällaiseen työskentelyyn;

- b) työntekijälle ei aiheudu työnantajan taholta mitään haitta-
sen vuoksi, että hän ei ole halukas suostumaan tällaiseen työskentelyyn;
- c) työnantaja pitää ajan tasalla olevia tiedostoja kaikista tällaista työtä tekevistä työntekijöistä;
- d) nämä tiedostot ovat toimivaltaisten viranomaisten käytettävissä ja ne voivat työntekijöiden turvallisuuteen ja/tai terveyteen liittyvistä syistä kieltää tai rajoittaa mahdollisuuden ylittää viikoittainen enimmäistyöaika;
- e) työnantaja antaa toimivaltaisille viranomaisille näiden pyynnöstä tiedot tapauksista, joissa työntekijät ovat suostuneet työskentelemään yli 48 tuntia seitsemän päivän jakson aikana laskettuna 16 artiklan b kohdassa tarkoitettua vertailujakson keskiarvona.

Neuvosto tarkastelee ennen 23 päivää marraskuuta 2003 komission ehdotuksen perusteella, johon sisältyy arviointikertomus, uudelleen tämän kohdan säännöksiä ja päättää tarvittavista toimenpiteistä.

2. Jäsenvaltioilla on mahdollisuus 7 artiklaa soveltaessaan käyttää hyväkseen enintään kolmen vuoden siirtymäkausi 23 päivästä marraskuuta 1996 alkaen edellyttäen, että siirtymäkauden aikana:

- a) jokainen työntekijä saa kolmen viikon palkallisen vuosiloman sen saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä asetettujen edellytysten mukaisesti; ja
- b) kolmen viikon palkallista vuosilomaa ei voi korvata rahassa, paitsi kun työsuhde päättyy.

3. Jos jäsenvaltiot käyttävät hyväkseen tässä artiklassa säädettyä mahdollisuutta, niiden on ilmoitettava asiasta komissiolle viipymättä.

6 LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

23 artikla

Suojelun taso

Rajoittamatta jäsenvaltioiden oikeutta kehittää tilanteen kehityksen perusteella erilaisia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä työaikaan koskevalla alalla, siltä osin kuin tässä direktiivissä säädettyjä vähimmäisvaatimuksia noudatetaan, tämän direktiivin täytäntöönpano ei ole pätevä peruste alentaa työntekijöiden suojelun yleistä tasoa.

24 artikla

Kertomukset

1. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kirjallisina ne kansalliset säännökset, jotka ne ovat antaneet tai antavat tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä.

2. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle joka viides vuosi kertomus tämän direktiivin säännösten täytäntöönpanosta käytännössä ja merkittävä siihen työmarkkinaosapuolten mielenpiireet.

Komissio antaa sen tiedoksi Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja työturvallisuuden, työhygienian ja työterveyshuollon neuvoa-antavalle komitealle.

3. Komissio antaa joka viides vuosi 23 päivästä marraskuuta 1996 alkaen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen tämän direktiivin täytäntöönpanosta ottaen huomioon 22 ja 23 artiklan sekä tämän artiklan 1 ja 2 kohdan.

25 artikla

Merikalastusalusten työntekijöitä koskevien säännösten tarkastelu

Komissio tarkastelee viimeistään 1 päivänä elokuuta 2009 jäsenvaltioita ja eurooppalaisia työmarkkinaosapuolia kuultuaan merikalastusalusten työntekijöitä koskevia säännöksiä ja erityisesti, ovatko säännökset edelleen asianmukaiset erityisesti terveyden ja turvallisuuden osalta ehdottaakseen tarvittaessa sopivia muutoksia.

26 artikla

Kaupunkiliikennepalvelujen parissa työskenteleviä henkilöitä koskevien säännösten tarkastelu

Komissio tarkastelee viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005 jäsenvaltioita ja eurooppalaisia työnantajia sekä työntekijöitä kuultuaan säännöllisten kaupunkiliikennepalvelujen parissa

työskenteleviä henkilöitä koskevia säännöksiä tarkoituksenaan aiheellisten muutosten esittäminen tarvittaessa sen varmistamiseksi, että alaa lähestytään kokonaisvaltaisesti ja asianmukaisesti.

27 artikla

Kumoaminen

1. Kumotaan direktiivi 93/104/EY, sellaisena kuin se on muutettuna liitteessä I olevassa A osassa tarkoitettulla direktiivillä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioita velvoitavia, liitteessä I olevassa B osassa lueteltuja määräaikoja, joiden kuluessa niiden on saatettava mainitut direktiivit kansallisen lainsäädännön osaksi.

2. Viittauksia kumottuun direktiiviin pidetään viittauksina tähän direktiiviin liitteessä II olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.

28 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan 2 päivänä elokuuta 2004.

29 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 4 päivänä marraskuuta 2003.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

P. COX

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

G. TREMONTI

LIIITE I

A OSA

KUMOTTU DIREKTIIVI JA SEN MUUTOS

(27 artikla)

Neuvoston direktiivi 93/104/EY

(EYVL L 307, 13.12.1993, s. 18)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/34/EY

(EYVL L 195, 1.8.2000, s. 41)

B OSA

MÄÄRÄAJAT KANSALLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN OSAKSI SAATTAMISELLE

(27 artikla)

Direktiivi	Määräaika kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiselle
93/104/EY	23 päivä marraskuuta 1996
2000/34/EY	1 päivä elokuuta 2003 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Lääkärien harjoittelun ollessa kyseessä 1 päivä elokuuta 2004. Ks. direktiivi 2000/34/EY, 2 artikla.

LIITE II

VASTAAVUUSTAULUKKO

Direktiivi 93/104/EY	Tämä direktiivi
1—5 artikla	1—5 artikla
6 artiklan johdanto	6 artiklan johdanto
6 artiklan 1 kohta	6 artiklan a kohta
6 artiklan 2 kohta	6 artiklan b kohta
7 artikla	7 artikla
8 artiklan johdanto	8 artiklan johdanto
8 artiklan 1 kohta	8 artiklan a kohta
8 artikla 2 kohta	8 artiklan b kohta
9, 10 ja 11 artikla	9, 10 ja 11 artikla
12 artiklan johdanto	12 artiklan johdanto
12 artiklan 1 kohta	12 artiklan a kohta
12 artiklan 2 kohta	12 artiklan b kohta
13, 14 ja 15 artikla	13, 14 ja 15 artikla
16 artiklan johdanto	16 artiklan johdanto
16 artiklan 1 kohta	16 artiklan a kohta
16 artiklan 2 kohta	16 artiklan b kohta
16 artiklan 3 kohta	16 artiklan c kohta
17 artiklan 1 kohta	17 artiklan 1 kohta
17 artiklan 2 kohdan johdanto	17 artiklan 2 kohdan
17 artiklan 2 kohdan 2.1 alakohta	17 artiklan 3 kohdan a—e alakohta
17 artiklan 2 kohdan 2.2 alakohta	17 artiklan 3 kohdan f—g alakohta
17 artiklan 2 kohdan 2.3 alakohta	17 artiklan 4 kohta
17 artiklan 2 kohdan 2.4 alakohta	17 artiklan 5 kohta
17 artiklan 3 kohta	18 artikla
17 artiklan 4 kohta	19 artikla
17 a artiklan 1 kohta	20 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta
17 a artiklan 2 kohta	20 artiklan 1 kohdan toinen alakohta
17 a artiklan 3 kohta	20 artiklan 2 kohta
17 a artiklan 4 kohta	20 artiklan 3 kohta
17 b artiklan 1 kohta	21 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta
17 b artiklan 2 kohta	21 artiklan 1 kohdan toinen alakohta
17 b artiklan 3 kohta	21 artiklan 2 kohta
17 b artiklan 4 kohta	21 artiklan 3 kohta
17 b artiklan 5 kohta	21 artiklan 4 kohta
17 b artiklan 6 kohta	21 artiklan 5 kohta
17 b artiklan 7 kohta	21 artiklan 6 kohta
17 b artiklan 8 kohta	21 artiklan 7 kohta
18 artiklan 1 kohdan a alakohta	—
18 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohta	22 artiklan 1 kohta
18 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohta	22 artiklan 2 kohta
18 artiklan 1 kohdan c alakohta	22 artiklan 3 kohta
18 artiklan 2 kohta	—
18 artiklan 3 kohta	23 artikla
18 artiklan 4 kohta	24 artiklan 1 kohta

Direktiivi 93/104/EY	Tämä direktiivi
18 artiklan 5 kohta	24 artiklan 2 kohta
18 artiklan 6 kohta	24 artiklan 3 kohta
—	25 artikla ⁽¹⁾
—	26 artikla ⁽²⁾
—	27 artikla
—	28 artikla
19 artikla	29 artikla
—	LIITE I
—	LIITE II

⁽¹⁾ Direktiivi 2000/34/EY, 3 artikla.

⁽²⁾ Direktiivi 2000/34/EY, 4 artikla.